

Handlevejledning

**ved mistanke om overgreb
mod børn og unge**

Indholdsfortegnelse

OVERSIGT OVER ACTIONCARDS VED MISTANKE OM OVERGREB	3
INDLEDNING	4
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF FORÆLDRE/ANDRE I FORÆLDRES STED.....	5
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF ÉN I BARNETS NETVÆRK/EN UKENDT	7
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF ET BARN UNDER 15 ÅR	9
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF EN ANSAT	11
HVAD FORSTÅR VI VED OVERGREB?	13
FYSISKE OVERGREB.....	13
AT OVERVÆRE VOLD.....	14
SEKSUELLE OVERGREB	14
PSYKISKE OVERGREB	16
DIGITALE KRÆNKELSER.....	17
BØRN OG SEKSUALITET	18
TVIVL ER EN DRIVKRAFT	19
RISIKOFAKTORER.....	20
NÅR DU LAVER UNDERRETNINGEN.....	21
NÅR UNDERRETNINGEN ER SENDT	21
SKÆRPET UNDERRETNINGSPLIGT	22
HVAD KAN VI GØRE FOR AT FOREBYGGE?	23
KILDER	25
BILAG 1 - ALMINDELIG OG SKÆRPET UNDERRETNINGSPLIGT	26
BILAG 2 - MERE INFORMATION?	27

Kontakt Familieafdelingen

Tlf. 76 81 51 16
Skolegade 1, 7100 Vejle

Uden for Familieafdelingens åbningstid kan du kontakte den sociale bagvagts politiet på telefon 114.

Brug Digital Post, hvis du sender personlige oplysninger.

Kontakt Børne- og Ungeforvaltningen

Tlf. 76 81 00 00
Skolegade 1, 7100 Vejle

Oversigt over actioncards ved mistanke om overgreb

Mistanke mod forældre/andre i forældres sted	Mistanke mod én i barnets netværk/en ukendt	Mistanke mod et barn på under 15 år	Mistanke mod en ansat
Sagerne må ikke drøftes med kollegaer – kun med nærmeste leder og socialfaglig rådgiver			
Barnet fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb	Barnet fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb	Barnet fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb	En medarbejder eller leder får mistanke om/viden om, at en ansat har begået et overgreb mod et barn
Forældre/samboende voksne må IKKE orienteres om mistanken	Barnets udsagn eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter	Barnets udsagn eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter	Barnets udsagn, din mistanke eller faktuel hændelse drøftes ALTID med nærmeste leder samme dag
Barnets udsagn eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter	Leder beslutter handling	Leder beslutter handling	Sagen må under INGEN omstændigheder drøftes med andre end nærmeste leder
Leder beslutter handling	Underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk	Underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk	Såfremt leder vurderer, at der er sket en ulovlig magtanvendelse/mistanke om seksuelt overgreb, skal der ALTID foretages en underretning
Underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk	Forældrene/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen	Forældrene/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen	Leder skal kontakte fagchefen, sende en underretning til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk og kontakte afdelingsleder af personaleadministrationen i B&U
<p>Vigtige telefonnumre</p> <p>Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf. 76 81 51 16.</p>		<p>Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt på tlf. 76 81 51 16.</p> <p>Familieafdelingen beslutter det videre forløb.</p>	
			<p>Sagens videre forløb håndteres i Børne- og Ungeforvaltningen i tæt samarbejde med leder og forældre/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen</p>

Indledning

Overgreb kan have vidtrækkende konsekvenser for børn og unge. Som fagpersoner i Vejle Kommune har vi ansvaret for at forebygge, at børn og unge ikke udsættes for overgreb og bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme og reagerer, hvis børn og unge udsættes for overgreb.

I denne handlevejledning omfatter ordet *overgreb* både fysiske, psykiske og seksuelle overgreb, det at børn overværer vold samt nogle former for digitale krænkelser. Det er nyt i denne udgave af handlevejledningen, at det, at børn overværer vold mellem deres forældre eller en anden primær omsorgsgiver, sidestilles med de andre typer af overgreb. Det, at børn overværer vold, er dermed en ny form for overgreb. Vi skal være opmærksomme på og bevidste om, at dette er lige så skadeligt for børn, som hvis volden var rettet mod barnet selv. Derudover er digitale krænkelser, grooming og sextortion også blevet en del af vores forståelse af overgreb. Læs mere om alle definitionerne fra side 13 og frem.

Handlevejledningen henvender sig til alle faggrupper, der har kontakt til børn og unge under 18 år.

Formålet med handlevejledningen er todelt:

- **Håndtering ved mistanke om overgreb**
At sikre at alle ved, hvordan de skal handle, når der opstår mistanke om et overgreb mod et barn eller en ung og dermed sikre, at alle mistanker om overgreb mod børn og unge håndteres hurtigt, ensartet og professionelt.
- **Forebyggelse**
At sikre at alle ved, hvordan de kan være med til at forebygge overgreb, og at der i institutioner og på skoler aktivt arbejdes med forebyggelse af overgreb mod børn og unge.

Læsevejledning

Handlevejledningen er bygget op, så den er let at orientere sig i, hvis ledere eller medarbejdere står med en konkret mistanke om overgreb. Derfor er de vigtige telefonnumre placeret allerede inden indledningen. Herefter følger en oversigt over de fire actioncards. De fire actioncards er grundigere beskrevet i de efterfølgende afsnit, hvor det fremgår, hvordan medarbejdere og ledere skal handle alt efter, hvem der er mistænkt for at have begået overgrebet.

De fire actioncards dækker:

- Mistanke om overgreb begået af en forældre/andre i forældres sted
- Mistanke om overgreb begået af en i barnets netværk/en ukendt
- Mistanke om overgreb begået af et barn under 15 år
- Mistanke om overgreb begået af en ansat

Efter de fire actioncards følger afsnit om *Hvad forstår vi ved overgreb? Børn og seksualitet, Tvivl som drivkraft, Risikofaktorer, Når du laver underretningen* og *Når underretningen er sendt*. Disse seks afsnit og de fire actioncards er gode at have ved hånden og genlæse, hvis man står i en konkret situation med en mistanke om et overgreb mod et barn.

Til sidst kommer afsnittene om *Hvad kan vi gøre for at forebygge?* og *Skærpet underretningspligt*. De er mindst ligeså vigtige, men de læses bedst på et andet og mindre akut tidspunkt.

ACTIONCARD

Mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted

Barnet fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb

Forældre/samboende voksne må **IKKE** orienteres om mistanken

Barnets udsagn eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter

Leder beslutter handling

Underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk

Vigtige telefonnumre

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf. 76 81 51 16.

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt på tlf. 76 81 51 16.

Familieafdelingen beslutter det videre forløb.

Særligt ved mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Forældre/omsorgspersoner må IKKE orienteres om mistanken.
- Orienter din leder om mistanken.
- Du må IKKE tale med andre end din leder om din mistanke.
- Skriv ned, hvad barnet har sagt og/eller hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne. Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, skriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke ned – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Lyt til barnet/den unge – se evt. faktaboks s. 20.
- Vis omsorg for barnet. Udvis en rolig adfærd og vis barnet, at du kan rumme det, som barnet har fortalt.
- Hvis forældrene selv fortæller, at de har begået et overgreb mod deres barn, kontaktes leder for sparring. Herefter kan underretningen sendes i samarbejde med forældrene, eller du kan orientere dem om, at der vil blive sendt en underretning.

OBS! Hvis du har en bekymring for, at forældrene vil forsøge at påvirke deres barns forklaring, skal du IKKE tale med dem om underretningen.

Hvad er din opgave som leder?

- Forældre/omsorgspersoner må IKKE orienteres, hvis du har mistanke om overgreb.
- Du er ansvarlig for at sende en underretning til Familieafdelingen, hvis du vurderer, at der er mistanke om eller kendskab til overgreb.
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Familieafdelingens Modtagerteam på tlf. 76 81 51 16 eller den socialfaglige rådgiver og bede om vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning.
- Støt din medarbejder i at rumme sagen i ventetiden, mens undersøgelses- og udredningsprocessen foregår i Familieafdelingen. Hvis du er i tvivl om, hvad du og din medarbejder må og ikke må tale med barnet om i denne periode, kontakt da gerne Familieafdelingen eller Børne- og Ungeforvaltningen.

På side 21 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og *Når underretningen er sendt*, som kan være en hjælp, når du skal sende og har sendt en underretning.

ACTIONCARD

Mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt

Barnet fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb

Barnets udsagn eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter

Leder beslutter handling

Underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk

Forældrene/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen

Vigtige telefonnumre

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf. 76 81 51 16.

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt på tlf. 76 81 51 16.

Familieafdelingen beslutter det videre forløb.

Særligt ved mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Orienter din leder om mistanken.
- Du må IKKE tale med andre end din leder om din mistanke.
- Skriv ned, hvad barnet har sagt og/eller hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af forældrene, en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Lyt til barnet/den unge – se evt. faktaboks s. 20.
- Vis omsorg for barnet. Udvis en rolig adfærd og vis barnet, at du kan rumme det, som barnet har fortalt.

Hvad er din opgave som leder?

- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til Familieafdelingen.
- Vurder oplysningerne fra din medarbejder, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette Familieafdelingen.
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Familieafdelingens Modtagerteam på tlf. 76 81 51 16 eller den socialfaglige rådgiver og bede om vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Støt din medarbejder i at rumme sagen i ventetiden, mens undersøgelses- og udredningsprocessen foregår i Familieafdelingen. Hvis du er i tvivl om, hvad du og din medarbejder må og ikke må tale med barnet om i denne periode, kontakt da gerne Familieafdelingen eller Børne- og Ungeforvaltningen.

På side 21 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og

Når underretningen er sendt, som kan være en hjælp, når du skal sende og har sendt en underretning.

Mistanke om overgreb begået af et barn under 15 år

Barnet/forældre fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb

Barnets udsagn eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter

Leder beslutter handling

Underretning sendes til Familieafdelingen på **fammo@vejle.dk**

Forældrene/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen

Vigtige telefonnumre

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf. 76 81 51 16.

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt på tlf. 76 81 51 16.

Familieafdelingen beslutter det videre forløb.

Særligt ved mistanke om overgreb begået af et barn under 15 år

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Overrasker du børnene i situationen, spørg dem da på en neutral måde om, hvad de laver/leger, og hvor de evt. har set eller kender denne leg fra? Lyt til børnene og undgå at "afhøre" dem.
- Drøft din mistanke og/eller iagttagelse med din leder.
- Skriv ned hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for din viden eller mistanke – undlad tolkninger.
- Hvis du har fået din viden eller mistanke fra en pårørende eller andre, skriv da vedkommendes beskrivelse ned så konkret som muligt og undlad at tolke på disse oplysninger.
- Du må IKKE tale med andre end din leder om din mistanke.

Hvad er din opgave som leder?

- Vurder medarbejderens oplysninger, herunder om karakteren af oplysningerne tyder mere på en eksperimenterende leg end på en overgrebssituation.
- Hvis du er i tvivl om ovenstående, kan du kontakte Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16 eller den socialfaglige rådgiver og bede om hjælp til en nærmere vurdering af oplysningerne, herunder hvornår og hvordan forældrene orienteres og inddrages.
- Der skal ved leg og aktiviteter, der vækker tvivl og bekymring om et seksuelt overgreb/krænkelser hos forældre og personale altid foretages en underretning til Familieafdelingen både på det barn, der er blevet krænket, og det barn, der har krænket.
- Ved samtalen med forældrene skal du orientere om, at der skal indsendes en underretning til Familieafdelingen på hvert af børnene, så de kan få den relevante hjælp og støtte.
- Hvis der i forløbet opstår mistanke om, at et af børnene har været udsat for seksuelt overgreb fra forældre eller andre i nær relation til barnet, underrettes Familieafdelingen med en særskilt underretning, uden at forældrene orienteres. Herefter anvendes proceduren vedrørende viden eller mistanke rettet mod forældre eller andre voksne i forældres sted.
- Støt din medarbejder i at rumme sagen i ventetiden, mens undersøgelses- og udredningsprocessen foregår i Familieafdelingen. Hvis du er i tvivl om, hvad du og din medarbejder må og ikke må tale med barnet om i denne periode, kontakt da gerne Familieafdelingen eller Børne- og Ungeforvaltningen.

På side 21 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og

Når underretningen er sendt, som kan være en hjælp, når du skal sende og har sendt en underretning.

Mistanke om overgreb begået af en ansat

En medarbejder eller leder får mistanke om/viden om, at en ansat har begået et overgreb mod et barn

Barnets udsagn, din mistanke eller faktisk hændelse drøftes **ALTID** med nærmeste leder samme dag

Sagen må under **INGEN** omstændigheder drøftes med andre end nærmeste leder

Såfremt leder vurderer, at der er sket en ulovlig magtanvendelse/ mistanke om seksuelt overgreb, skal der **ALTID** foretages en underretning

Leder kontakter fagchefen for enten Dagtilbud, Uddannelse og Læring eller Familie og Forebyggelse

Leder sender en underretning til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk

Leder kontakter afdelingsleder af personaleadministrationen i B&U Staben

Sagens videre forløb håndteres i Børne- og Ungeforvaltningen i tæt samarbejde med leder og forældre/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen

Særligt ved mistanke om overgreb begået af en ansat

OBS! Der skal laves en underretning på barnet som ved andre mistanker om overgreb.
Følg actioncard for mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt side 7.

Medarbejder og leders opgaver ift. den ansatte

- Bliver en medarbejder kontaktet med en mistanke om overgreb begået af en ansat, inddrag da straks leder.
- Lederen beder medarbejderen om at nedskrive mistanken – gerne sammen med leder.
- Lederen vurderer de oplysninger, der er kommet i hænde, og vurderer tyngden af den skriftlige og mundtlige viden. Hvad er observeret? Hvornår er det observeret? Hvor er det observeret? Og hvilke personer er involveret?
- Lederen retter henvendelse til fagchefen og leder af personaleadministrationen i B&U Staben, som vil vejlede igennem det videre forløb.
- Hvis mistanken er rettet mod lederen, skal du som medarbejder rette henvendelse til fagchefen, som har ansvar for at underrette direktøren for Børne- og Ungeforvaltningen.

På side 21 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og

Når underretningen er sendt, som kan være en hjælp, når du skal sende og har sendt en underretning.

Hvad forstår vi ved overgreb?

Ordet overgreb både dækker over:

- Fysiske overgreb
- At overvære vold
- Seksuelle overgreb
- Psykiske overgreb
- Nogle former for digitale krænkelser

Handlevejledningen her anvender de definitioner af de forskellige typer af overgreb, som Socialstyrelsen anvender. Socialstyrelsen har dog i skrivende stund ingen definitioner af digitale krænkelser¹. Handlevejledningen støtter sig derfor på dette område op ad Børns Vilkår og Red Barnets definitioner og beskrivelser.

Fysiske overgreb

Sådan definerer Socialstyrelsen fysisk vold:

Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som fx at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder. Fysisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

(Socialstyrelsen, 2022b)

Vold kan foregå på mange måder. Alt fra en lussing, skub, at blive revet i armen til spark – det er alt sammen vold. Det hele er ulovligt. Vold kan ikke gradbøjes.

Lovgivning ift. fysisk vold

Ifølge Straffeloven vil følgende blive straffet:

§ 244. Den, som øver vold eller på anden måde angriber en andens legeme

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling

§ 245 a. Den, som ved et legemsangreb med eller uden samtykke bortskærer eller på anden måde fjerner kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvis

(Straffeloven, 2021)

¹ Handlevejledningen opdateres løbende, som der kommer ny lovgivning/definitioner.

At overvære vold

Socialstyrelsen definerer det, at børn overværer vold som overgreb:

At overvære vold er, når et barn ser, hører, mærker eller på anden måde oplever, at en forælder eller en anden primær omsorgsgiver udøver fysisk eller psykisk vold mod den anden forælder eller søskende. At overvære vold kan også være, når et barn latent oplever optræk til fysisk eller psykisk vold eller eftervirkningerne af voldsepisoden. At overvære vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

(Socialstyrelsen, 2022b)

Har et barn/en ung set en forælder slå den anden eller oplevet andre former for vold eller overgreb i hjemmet, er disse oplevelser lige så psykisk belastende for barnet/den unge, som hvis overgrebet var rettet mod barnet/den unge selv.

Lovgivning ift. at børn overværer vold

Ifølge Straffeloven vil følgende blive straffet:

§ 243. Den, som gentagne gange over en periode udsætter den anden, der er nært tilknyttet husstanden, for groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd.

(Straffeloven, 2021)

Rigsadvokaten bemærker desuden:

"...at et barns overværelse af handlinger over for sine nærmeste, der opleves som ubehagelige eller chokerende, f.eks. vold eller psykisk vold, i sig selv kan være en selvstændig overtrædelse af straffelovens § 243" (Rigsadvokatmeddelelse, 2022).

Seksuelle overgreb

Sådan definerer Socialstyrelsen seksuelle overgreb:

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede.

(Socialstyrelsen, 2022a)

Seksuelle overgreb kan være alt fra sproglig chikane over digitale sexkrænkelser til fysiske seksuelle overgreb. Der er tale om seksuelle overgreb, hvis fx en person skriver grænseoverskridende seksuelle beskeder til et barn, hvis en person lokker et barn til at tænde for sit webcam og onanere til det, hvis en per-

son presser et barn til at sende billeder af sig selv helt eller delvist afklædt, og hvis en person manipulerer eller presser et barn til seksuelle aktiviteter (Red Barnet, 2022). Digitale krænkelser som grooming og sextortion er også seksuelle overgreb. Det er nyere fænomener og er forklaret sidst i afsnittet under overskriften

Digitale krænkelser.

Lovgivning ift. seksuelle overgreb/seksualforbrydelser

Ifølge Straffeloven vil følgende blive straffet:

§ 210. Den, der har samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med slægtning i nedstigende linje eller med sin søster/bror.

§ 216. Den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.

§§ 222, 223, 225. Den, som har samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 15 år. Aldersgrænsen er 18 år, hvis den pågældende er betroet til undervisning eller opdragelse.

§ 224, 225. Den, som medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med en kunde.

§ 226. Den, der optager pornografiske fotografier, film el.lign. af en person under 18 år for at sælge eller på anden måde udbrede materialet.

§ 232. Den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden (blotteri, beføling, beluring, verbal uterlighed).

§ 234. Den, som sælger utugtige eller anstødelige billeder eller genstande til en person under 16 år.

§ 235. Den, som udbreder pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år.

- Stk. 2 + 3. Den, som har eller tilgår pornografiske materiale af personer under 18 år, dog ikke, hvis person i/på materialet er fyldt 15 år og har givet samtykket til besiddelsen.

(Straffeloven, 2021)

Det er politiet og domstolenes opgave at vurdere, om det, der er sket, er strafbart eller ej. Det kan fagpersoner ikke tage stilling til – men det er helt afgørende, at fagpersonerne bekymrer sig og handler ift. barnet/den unge.

Psykiske overgreb

Sådan definerer Socialstyrelsen psykisk vold:

Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det fx er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke-verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

(Socialstyrelsen, 2022b)

De fleste forældre oplever at føle sig magtesløse og kommer til at sige ting til deres barn, som de senere fortryder. Det er ikke psykisk vold. Det psykiske overgreb består af *en systematisk nedbrydning af barnets selvværd*. Barnet bliver *gentagne gange* over tid udsat for krænkende udsagn og får oplevelsen af, at det er uønsket, uelsket og til besvær. Psykisk vold foregår ofte skjult og kan være både verbale og non-verbale handlinger.

Psykisk vold kan eksempelvis være:

- Følelsesmæssig afvisning
- Trusler om at blive forladt
- Trusler om straf og indespærring
- At blive nedgjort eller udsat for anden nedværdigende behandling
- Handlinger, der nedgør, ydmyger, krænker, manipulerer eller isolerer en person
- Anden omsorgssvigt, som ses ved, at barnets grundlæggende behov for tryghed ikke bliver tilgodeset af omsorgspersonerne.

Listen med eksempler her er på ingen måde udtømmende for, hvordan psykiske overgreb kan foregå.

Lovgivning ift. psykisk overgreb

Ifølge Straffeloven vil følgende blive straffet:

§ 213. Den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sit barn eller nogen hans myndighed eller forsorg undergivet person under 18 år

§ 243. Den, som gentagne gange over en periode udsætter den anden, der er nært tilknyttet husstanden, for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd.

(Straffeloven, 2021)

Digitale krænkelser

Digitale krænkelser betyder "krænkelser, der sker på internettet". Krænkelser, hvor en person føler sig krænket af en anden person på nettet (Børns Vilkår, 2022). Begrebet digitale krænkelser dækker over et bredt udvalg af sager som fx ulovlig deling af billeder, trusler, chikane, afpresning og blufærdighedskrænkelser på nettet. Det er dog ikke alle digitale krænkelser, der er ulovlige, og det kan være svært at vide, om det, et barn eller en ung har været udsat for, er ulovligt. Herunder kan du læse om nogle af de forskellige former for digitale krænkelser, der ofte forekommer.

Grooming

Flere og flere sager om seksuelle overgreb er startet på nettet. Ofte har den krænkende person opbygget en relation til barnet og vundet dets tillid, før overgrebet finder sted. Denne proces kaldes grooming. Som led i groomingprocessen får en krænker manipuleret barnet til at indvillige i forskellige seksuelle aktiviteter. Grooming kan både føre til fysiske og digitale overgreb. Begge former for krænkelser kan have alvorlige psykiske konsekvenser for barnet (Red Barnet, 2022).

Sextortion

Ordet sextortion er sammensat af ordene "sex" og det engelske ord for afpresning "extortion." Ved sextortion bruger afpresseren seksuelle eller intime billeder eller videoer af offeret til afpresning. Offeret skal eksempelvis betale penge, sende flere intime eller ubehagelige billeder/film til afpresseren for at undgå, at afpresseren offentliggør billederne (Red Barnet, 2022).

Deling af billeder og videoer uden samtykke – indgår IKKE i forståelsen af overgreb

Deling af billeder og videoer uden samtykke er ulovligt – men det indgår IKKE i forståelsen af overgreb. Proceduren for hvordan barnet/den unge hjælpes, og sagen håndteres, er derfor anderledes. Helt konkret er det ikke Overgrebspakken² med (video)afhøring af barnet³, der følges, når der er tale om ulovlig deling af billeder og videoer af børn og unge. Det skal dog altid tages alvorligt, da det ofte er meget grænseoverskridende for barnet/den unge. Du kan søge hjælp og læse mere hos sletdet.redbarnet.dk, og du kan kontakte [SSP](#) eller politiet for rådgivning.

² Overgrebspakken trådte i kraft den 1. oktober 2013, og den indebar omfattende lovændringer og initiativer i forhold til beskyttelse af børn og unge mod vold og seksuelle overgreb. Læs mere herom på <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/overgrebspakken>

³ Hvis barnet er under 15 år foretages der videoafhøring.

Børn og seksualitet

Børn kan også begå overgreb og udsætte andre børn for grænseoverskridende adfærd – enten i form af voldeligt overgreb eller en seksualiserende adfærd.

Børn har en naturlig seksualitet, og interessen for ens eget såvel som for det modsatte køn er hyppigt forekommende blandt børn. Det viser sig i lege og ved interesse for frække ord og for andres kroppe. Dette er en naturlig udviklingsproces, der ikke bør problematiseres og sammenlignes med teenage- eller voksenalder. Det er vigtigt at være opmærksom på, at normer for acceptabel adfærd i form af nøgenhed, sprogbrug og kropslige lege i høj grad er tids- og kulturbestemt. Lege, der involverer kønsorganer, numser og nøgenhed, fører jævnlige til bekymring hos forældre og usikkerhed hos personalet. Forældres normer er ikke ens, og angsten for seksuelle overgreb og traumer hos børnene kan være stor – og bør tages alvorligt.

Faktaboks – leg eller overgreb?

Hvordan vurderer du, om en handling mellem børn har været eksperimenterende leg eller overgreb?

Med udgangspunkt i barnets alder, modenhed og kognitive funktionsniveau – se og vurder:

- Er der tale om nysgerrighed og fælles eksperiment?
- Er der krav om hemmeligholdelse?
- Er der brugt magt eller trusler i børnenes samspil?
- Er der ulighed i magtrelationen mellem børnene?
- Er der stor aldersforskel?
- Er der brugt genstande?

Den hyppige og normale adfærd

Det er ikke ualmindeligt, at børn kigger på andre børns kønsorganer og/eller numser og viser egne kønsorganer og numser frem til hinanden.

Det er ikke ualmindeligt, at børnene tager alt tøjet af, ser på hinandens kroppe og leger nøgne sammen.

Det er heller ikke ualmindeligt, at børns lege kan have en seksuel karakter, og at børnene fortæller i børnehaven, at de har set deres forældre eller andre nære voksne i seksuelle situationer.

Leg og adfærd, der bør give anledning til bekymring og evt. underretning

Herunder følger eksempler på, hvad der bør give anledning til bekymring:

- Børn, der stimulerer egne kønsorganer/onanerer i en grad, der er ud over normal adfærd.
- Lege, hvor børnene fører genstande ind i andre børns numse eller skede.
- Mundkontakt med andres kønsorganer.
- Når børn fører penis ind i et andet barns numse eller skede.

Børns interesse for seksualitet må vurderes i forhold til alder og modenhed, men generelt kan det være svært at identificere adfærd, der kunne bunde i mulige krænkelse/overgreb.

Overgreb begået af et andet barn kan have lige så store konsekvenser for det barn, der udsættes for overgrebet, som hvis det var en voksen. Derfor skal der handles lige så alvorligt på disse hændelser, som i de situationer hvor overgrebene kan føre til straf. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at det barn,

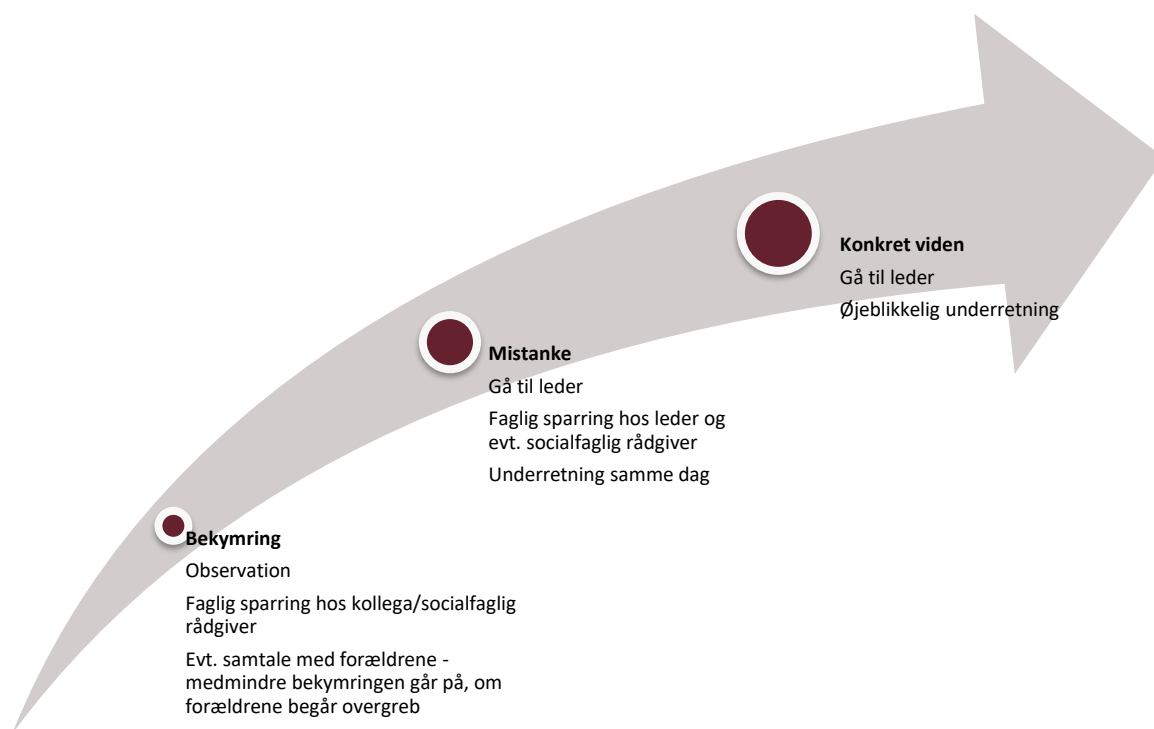
der har foretaget overgreb, også er et barn, der kan have behov for særlig støtte.

Ved mistanke eller viden om, at et barn har begået overgreb eller udøvet seksualiserende adfærd over for andre børn, skal der sendes en underretning til Familieafdelingen - se actioncard side 9. Der skal sendes en underretning såvel for det barn, der har begået overgrebet, som for det barn, der har været udsat for overgreb.

Tvivl er en drivkraft

Tvivl er en vigtig drivkraft i arbejdet med mistanker om overgreb, og den kan være både konstruktiv og professionel. Det afgørende er, at man arbejder med tvivlen som et vilkår, så den ikke bliver en barriere for at handle. I den forstand er det professionelt at være i tvivl. Når der opstår en mistanke om overgreb, som ikke umiddelbart kan be- eller afkræftes, er det vigtigt, at man fastholder en åben tilgang og ikke på forhånd enten udelukker eller fastholder, at barnet har været udsat for overgreb.

Når der opstår mistanke om overgreb, skal man være opmærksom på, at der hos professionelle kan opstå forskellige reaktioner og handlinger. Det kan fx være benægtelse, bagatellisering, hjælpeløshed eller dramatisering. Ved at skabe faglig opmærksomhed på disse reaktioner og ved at lade dem indgå i den faglige refleksion minimeres risikoen for, at de påvirker de professionelle reaktioner og handlinger. Som ureflekteret reaktion kan de enten føre til handlingslammelse eller det modsatte.

Tvivlen kan fx opstå, hvis et barn ændrer adfærd og ikke trives, uden vi ved hvorfor. Det vækker en bekymring hos medarbejderen, og det vigtigt, at vi tør handle.

Vi skal have et ekstra øje på barnet og lave observationer. Vi kan få faglig sparring hos kollegaer eller socialfaglig rådgiver, og vi skal turde at tage en samtale med forældrene om bekymringen, og hvad vi ser hos barnet.

OBS! Inddrag ikke forældrene, hvis bekymringen går på, om de begår overgreb.

Mange bliver i tvivl om, hvor meget der må tales med barnet, når der opstår bekymring eller mistanke. Man må gerne stille få forståelsesmæssige eller afklarende spørgsmål til barnet.

Faktaboks - eksempler på opklarende spørgsmål, du gerne må stille

Vær opmærksom på, at det ikke er en afhøring

Få barnet/den unge i enerum og spørg ind til episoden.

Stil ALDRIG ledende spørgsmål.

Lad barnet fortælle, lyt og giv omsorg uden at gøre hverken barnet eller forældrene forkerte. Pas på dit kropssprog – vær nysgerrig og ikke fordømmende.

Du kan sige til barnet/den unge, at du gerne vil snakke om det, barnet/den unge tidligere fortalte. Du kan fx spørge:

- Prøv at fortælle det igen, hvad var det du oplevede?
- Hvornår skete det?
- Hvor skete det?
- Var der andre hjemme? Hvad gjorde de?
- Hvad skete der så?
- Er det sket før?

Medarbejdere og ledere i/på kommunale dagtilbud og skoler kan også have gavn af at drøfte de tilfælde, hvor de er i tvivl, med den socialfaglige rådgiver. **Vær dog opmærksom på, at der er en særlig vejledning, når det handler om mistanke mod en ansat.**

Alle øvrige medarbejdere og ledere er meget velkomne til at søge sparring ved Modtagerteamet i Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16.

Risikofaktorer

Det er vigtigt at forebygge, at der sker overgreb mod børn. Alle børn kan risikere at blive udsat for overgreb, men erfaringen viser, at nogle grupper er mere udsatte end andre.

Børn og unge kan være særligt udsatte af forskellige årsager:

- Opvækst under ustabile familieforhold
- Vold i hjemmet
- Alkoholmisbrug i hjemmet
- Mobning
- Mange skoleskift
- Belastende oplevelser i familien (sygdom/død)
- Dårlig kontakt mellem børn og forældre
- Ensomhed
- Anbringelse
- Har et handicap eller er særligt sårbar
- Er selvskadende.

Du kan læse mere om bekymringstegn hos børn, unge og forældre på denne [side om bekymringstegn](#).

Enkeltvis og isoleret udgør faktorerne ikke nødvendigvis en særlig risiko, men har et barn oplevet flere af

de nævnte forhold, viser forskningen, at der er øget risiko for, at barnet kan blive udsat for overgreb. Medarbejdere og ledere skal derfor være særligt opmærksomme her.

Børn med handicap er særligt udsatte. De kan have et konkret behov for hjælp til personlig pleje, og så kan grænserne for det, som andre vil opleve som intimsfæren, let blive brudt. Når vi er sammen med børn med handicap, kan det være vanskeligt at tolke og forstå barnets reaktioner. Derfor er det vigtigt at være opmærksom på, om en berøring kan opleves som et overgreb.

Det er vigtigt at vurdere, om der er noget i barnets reaktioner, der ikke kan forklares umiddelbart ved at lytte til barnet og være opmærksom på barnets nonverbale signaler.

Når du laver underretningen

Når du laver en underretning, skal du gengive det, som barnet/den unge siger så præcist som muligt, og du skal prøve at få så mange detaljer med som muligt. Se faktaboks side 20 ift. eksempler på opklarende spørgsmål, du gerne må stille til barnet/den unge.

Du skal også beskrive dit øvrige kendskab til barnet/den unge, og hvilket kendskab du har til familien (skilsmisse, forældresamarbejde, forældreomsorg osv.). Dette kan bidrage til, at Familieafdelingen hurtigere kan danne sig et helhedsbillede af barnet/den unge og dermed bekymringsgraden for underretningen. Det er vigtigt, at det er tydeligt for læseren, hvornår det er direkte citater eller beskrivelse af hændelser, og hvornår du mere frit beskriver dit kendskab til barnet/den unge/familien. Du skal undlade at tolke på eller vurdere oplysningerne. Gengiv i stedet for oplysningerne så objektivt, som du kan.

Du kan finde inspiration til refleksionsspørgsmål, som er gode at overveje, inden du sender underretningen nederst på denne [side om bekymringstegn](#).

Hvis du er ansat i et kommunalt dagtilbud eller en folkeskole, kan du spørge om hjælp til at kvalificere underretningen hos den socialfaglige rådgiver, der er tilknyttet dit dagtilbud eller din skole.

Hvis du er ansat i et privat dagtilbud eller en privat-/friskole, kan du få hjælp hos Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16.

Alle underretninger sendes til Familieafdelingens Modtagerteam på mail til fammo@vejle.dk.

Når underretningen er sendt

Modtagerteamet i Familieafdelingen vurderer inden for 24 timer indholdet i underretningen, og om underretningen skal behandles akut (samme dag), prioriteret (1-3 dages behandlingstid) eller normal procedure (indenfor 14 dage).

Alle underretninger omhandlende mistanke om overgreb drøftes med teamleder og vil som udgangspunkt medføre, at der afholdes børnesamtale med barnet samme dag eller senest tre dage efter. Der kan være forhold, der gør, at det besluttes, at der ikke afholdes børnesamtale (sagens karakter, barnets modenhed eller handicap).

Er der mistanke om, at det er forældrene eller omsorgspersoner i forældrenes sted, der udøver overgreb, må de **IKKE** orienteres om underretningen og afholdelse af børnesamtale jf. SEL § 155 a, stk. 2.

Familieafdelingen kan anmode om, at der deltager en omsorgsperson fra institutionen eller skolen ved børnesamtalen, da barnet kan være meget urolig og bekymret for konsekvenserne af de udsagn, det er kommet med. Samtidigt er det betryggende for barnet at vide, at der fortsat er en omsorgsperson i dets

hverdag, der kender de oplysninger, som barnet er kommet med, og som kan tale med barnet i den venteperiode, der opstår, mens sagsbehandlingen af underretningen foregår. Det er ledelsen på den pågældende skole/institution, der vælger omsorgspersonen og giver løbende vejledning til medarbejderen.

Familieafdelingen kan anmode underretter om yderligere oplysninger om barnet/familien, søge sparring hos Sydøstjyllands Politis særlige visitationsenhed eller Børnehus Syd, inden Familieafdelingen træffer afgørelse om den videre behandling af underretningen og oplysningerne fra børnesamtalen.

Træffes der beslutning om, at sagen skal anmeldes til Sydøstjyllands Politi, vil det herefter være politiet, der er ansvarlig for den videre efterforskning af underretningen.

Handler sagen om en mistanke om overgreb fra forældrene eller omsorgsperson i deres sted, vil de **IKKE** blive orienteret om anmeldelsen, før sagen har været forelagt politiet, der tager stilling til, hvorvidt der skal ske (video)afhøring af barnet⁴ – og at afhøringen har været gennemført. Dette kan vare op til 10 dage.

Lederens opgave

Efter at der er sendt underretning og afholdt børnesamtale, kan der opstå en periode, hvor barnet/den unge kan være belastet af bekymringer for, hvad der skal ske. Det er derfor meget vigtigt, at barnet/den unge ved, hvem der er den omsorgsfulde og trygge voksne i dagligdagen, som barnet/den unge kan tale med. Ventetiden mellem børnesamtalen og til der træffes beslutning om det videre forløb kan også være en vanskelig tid for medarbejderen, som er omsorgsperson for barnet. Lederen skal løbende støtte medarbejderen og kan kontakte Familieafdelingen for vejledning. Lederen skal sørge for at klæde medarbejderen på, ift. hvad han/hun må og ikke må ift. barnet.

Medarbejderens opgave

Medarbejderen må ikke selv tage initiativ til at tale med barnet om sagen, da det er vigtigt for politiets efterforskning, at barnet ikke bliver tillagt udtryk, forklaringer eller ord, der ikke er barnets egne. Omvendt er det afgørende, at medarbejderen kan rumme og møde barnet, såfremt det begynder at fortælle om overgrebsepisoden/børnesamtalen eller lignende. Medarbejderen må gerne fortælle barnet, at det må være svært lige nu og med andre udtryk udvise omsorg for barnets fortælling, men må ikke "hjælpe" barnet med ord i fortællingen. Barnet vil i perioden efter underretningen have ekstra brug for kærlig omsorg, opmærksomhed og ro.

Ved politianmeldelse

Hvis der foretages politianmeldelse, bliver barnet visiteret til Børnehus Syd (beliggende i Odense og Esbjerg). Børnehus Syd benyttes af politiet til videoafhøring, og der kan foretages udredning og undersøgelse af overgrebet med henblik på at afdække behovet for eventuelt særlig støtte foranlediget af overgrebet. Børnehus Syd kan også tilbyde barnet/den unge samt de nære omsorgspersoner krisehjælp.

Det vil altid være Familieafdelingen, der har myndighedsansvaret under hele sagsforløbet, selv om politi, sundhedsvæsen og Børnehus inddrages i behandlingen af underretningen.

Skærpet underretningspligt

Alle medarbejdere, der arbejder med børn og unge, er underlagt en skærpet underretningspligt i arbejdstiden. Det betyder, at du jf. Serviceloven er forpligtet til at foretage en underretning, hvis du får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller ung udsættes for overgreb. Se bilag 1.

⁴ Der foretages videoafhøring af barnet op til 15 år.

Hvad kan vi gøre for at forebygge?

Alle enheder i Børn og Unge skal drøfte problemstillingen, sikre at alle medarbejdere er bekendte med handlevejledningen og udarbejde en plan, der dækker følgende:

- Alle medarbejdere skal vide, hvor de finder denne handlevejledning på vejle.dk.
- Mindst en gang årligt skal "Handlevejledning ved mistanke om overgreb mod børn og unge" gennemgås på et personalemøde. Alle nyansatte skal introduceres til handlevejledningen.
- Alle institutioner, skoler samt Sundhedsplejen er forpligtet til at lære barnet og den unge om rettigheder, krop og egne grænser fx ved systematisk at arbejde med barnets/den unges sociale og personlige kompetencer.
- Vær opmærksom på krænkelser i den digitale verden. Vis interesse for og spørg ind til børns og unges liv på nettet og sociale medier. Tal med dem om, at her gælder samme regler for, hvordan vi behandler hinanden, og at de også i den digitale verden skal sige fra og få hjælp hos en voksen, hvis de oplever noget grænseoverskridende. Fortæl fx at nogle voksne, børn og unge ikke har lært, hvordan vi skal behandle hinanden i den digitale verden. Få råd og vejledning om børns og unges færden i den digitale verden på godagpaanettet.dk.
- Lav gode forløb i de større klasser på skolerne om seksualitet, personlige grænser, porno, sex og samtykke, og fortæl eleverne, hvor de kan få mere viden, og hvor de kan hente hjælp og inspiration. Se fx:

Sundhedsplejerskerne

er altid klar til en snak omkring krop, følelser mv

godagpaanettet.dk

giver dig råd, viden til/om børn og unge i den digitale verden – herunder deling af billeder/videoer.

Ved gråzonesager kontakt SSP eller politiet.

UngSex Vejle

tilbyder anonym rådgivning om køn, krop, sex og prævention.

SSP-medarbejderne

er altid klar til at tale om problemer i skolen, med dine venner/derhjemme, alkohol, hash, kriminalitet, konflikter osv.

BørneTelefonen

er børnenes linje til rådgivning, trøst eller bare en voksen, der har tid til at lytte – gratis og anonymt.

Sletdet.dk

tilbyder gratis og fortrolig rådgivning om ubehagelige oplevelser på nettet og digitale krænkelser

Privatsnak

tilbyder anonym rådgivning til børn/unge ml. 10-15 år på chat el. telefon på fx ift. krop, følelser, pubertet, kærester, prævention og sex

Sexlinjen

er en informations- og rådgivningsportal for unge om sex, følelser, relationer, seksuelle overgreb, køn, seksualitet og krop mm.

Sex & Samfund

tilbyder viden til børn og unge om prævention, sexsygdomme og abort

Lederens opgave

Som leder har man ansvaret for, at der indhentes børneattest og straffeattest ved alle ansættelser i Børne- og Ungeforvaltningen, hvis dine ansatte som led i ansættelsesforholdet har direkte kontakt til børn og unge. Det gælder også ved studerende, frivillige samt eksterne aktører, der løser opgaver på stedet, hvis de har direkte kontakt med børn og unge.

Lederen skal sikre, at det drøftes i personalegruppen, hvordan man løbende skærper opmærksomheden hos medarbejdere og andre voksne omkring børnene, fx ved fokus på nyeste viden om børns signaler og tegn på omsorgssvigt. Samtidigt skal lederen sikre, at alle medarbejdere ved, at de har skærpet underretningspligt og ved, hvad det betyder. Se bilag 1.

Kilder

Børns Vilkår (2022) *Digitale krænkelser*. Lokaliseret den 28.9.2022 på <https://bornsvilkar.dk/digitale-krænkelser/>

Red Barnet (2022) *Ingen børn skal krænkes*. Lokaliseret den 12. august 2022 på <https://redbarnet.dk/vores-arbejde/seksuelle-overgreb-mod-boern/>

Rigsadvokatmeddelelse (2022) *Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Psykisk vold, afsnit 5.1. Strafpåstanden i sager om straffelovens § 243*. Lokaliseret den 28.9.2022 på <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2022/9410>

Socialstyrelsen (2022a) *Definition og lovgivning om seksuelle overgreb mod børn og unge*. Lokaliseret den 27. juni 2022 på <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-voldelige-overgreb/seksuelle-overgreb/definition-og-lovgivning-om-seksuelle-overgreb>

Socialstyrelsen (2022b) *Definition og lovgivning om vold mod børn og unge*. Lokaliseret den 21. juni 2022 på <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-voldelige-overgreb/fysiske-og-psykiske-overgreb/definition-og-lovgivning-om-vold-mod-born-og-unge>

Straffeloven (2021), LBK nr. 1851 af 20/09/2021) *Bekendtgørelse af straffeloven*. Justitsministeriet. <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1851>

Bilag 1 – Almindelig og skærpet underretningspligt

Almindelig underretningspligt

(Serviceloven § 154)

For alle borgere gælder, at de har pligt til at underrette de sociale myndigheder, hvis de ”får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller anden opdragelses side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare“.

Skærpet underretningspligt

(Serviceloven § 153)

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, har skærpet underretningspligt, hvilket betyder, at hvis man får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller ung under 18 år har været udsat for overgreb (SEL § 153, stk. 1 nr. 4), skal der foretages underretning.

Bilag 2 – Mere information?

Der findes en masse sider på nettet, hvor du kan finde mere information om overgreb eller mistanker om overgreb mod børn og unge. Vi har samlet nogle af dem herunder⁵:

Socialstyrelsen

[SISO Videnscenter - Det nationale videnscenter til bekæmpelse af vold og seksuelle overgreb mod børn](#)

[Definition af seksuelle overgreb](#)

[Definition af vold mod børn](#)

[Børns seksuelle udvikling](#)

[Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb](#)

[Tegn og reaktioner på vold](#)

[At tale med børn om overgreb](#)

[Forebyggelse, opsporing og håndtering af vold og seksuelle overgreb på børn og unge med handicap](#)

[Risiko- og beskyttelsesfaktorer](#)

[SPILLERUM: Undervisningsmateriale til forebyggelse af overgreb på børn og unge](#)

[Undervisningsmateriale til dialog om identitet, seksualitet og grænsesætning på internettet](#)

Børns Vilkår

[Fagtelefonen](#)

[Er du fagperson?](#)

[Seksuelle overgreb på småbørn](#)

Sundhed.dk

[Seksuelle overgreb mod børn](#)

VIVE

[Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn – En vidensopsamling](#)

Sex og samfund

[Hvad er god seksualundervisning?](#)

⁵ Linkene opdateres en gang årligt.

Børne- og Ungeforvaltningen
Skolegade 1 · 7100 Vejle

Tlf.: 76 81 00 00
post@vejle.dk
www.vejle.dk

Revideret november 2022